

ORIGINAL RESEARCH

Vol. 11/ Issue: 26/ Spring & Summer 2021/PP. 41-73

The Impact of Death-awareness on ‘Authentic Life’ in Heidegger’s Thought*Ali vahedpak¹, Amir Abbas Alizamani², Babak abbasi³***Submitted:**

2020/9/9

Accepted:

2020/11/28

KEYWORD: Death
Death-
awareness
Authenticity
Life
Heidegger

Abstract: The present study focuses on examining Heidegger’s position on the effect of death-awareness on genuine life and the relationship between death, life and authenticity. Heidegger’s concern is the question of existence with a fundamental analysis of Dasein as pure life in the realm of being towards death. The thought of understanding death is deeply linked to Dasein’s non-existence as well as other fundamental concepts such as anxiety, conscience, and authenticity. Getting rid of the vulgarity of everyday life is based on the turning point in choosing the genuine Dasein – death. Death is an element of understanding Dasein and conscience is also an element of understanding authenticity in life. In the meantime, anxiety is a precondition for authenticity and the discoverer of the veil of death. In Heidegger’s thought, the search for Dasein’s genuine face by relying on death and emphasizing the choice of a person away from the unscrupulous conscience of others is evident. Therefore, in his thick intelligence, death-awareness is one of the most important things in building a genuine life. But his approach to death as the beginning or end of life, the phenomenon of authenticity in this world or the hereafter, as well as the genuine life here or there, paves the way for a different view of the metaphysical tradition of the past.

DOI: [10.30470/phm.2020.132381.1856](https://doi.org/10.30470/phm.2020.132381.1856)**Homepage:** phm.znu.ac.ir

1. Ph.D. student of comparative philosophy, Department of Philosophy, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, ailvahedpak22@gmail.com
2. Associate Professor, Department of Philosophy of Religion, Faculty of Theology and Islamic Studies, University of Tehran, Tehran, Iran (**Corresponding author**), amir_alizamani@ut.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Philosophy, Faculty of Law, Theology and Political Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. babbaasi@gmail.com

Introduction: Life is always influenced by death as the deepest human concern. Death-awareness and its special relation with human life to elevate him to the more authentic position is among the main topics of Heidegger's thought. This study aimed to describe and explain the effect and relation of death and thinking about death on authentic life in Heidegger's view. In this regard, first, death-awareness and authenticity is analyzed in Heidegger's view and after clarifying their relationship, it is shown how Dasein is authenticated in its relation and confrontation with death and lives an authentic life. Understanding death as the Dasein's Being and its disclosure in anxiety state-of-mind is scrutinized as the precondition of authenticity and the role of conscience in understanding authentic life. Finally, Heidegger's approach is critically reviewed. Heidegger has established his philosophy in a way that death gives meaning to his most fundamental question, question of existence. Heidegger's concrete analysis of Dasein as Being-toward-death is his vignette of authentic life. Dasein dies and death is the foundation of authentic choice, the choice of what self finds, not what is favored by others and is inauthentic. Although Heidegger highlights death as the key to understand life, his ultimate objective is the essence of life (Biemel, 2008). Thus, the basic assumption is that in Heidegger's view, there is a vast relation between death, life, and authenticity and authentic life is deeply influenced by thinking about death to the degree that authentic life is only realized by cultivating the land of death.

Methodology: This study aims to examine the influence of death-awareness in achieving authentic life in Heidegger's thought and to analyze his views in this regard. Accordingly, it is necessary to review his views in his works including, books, essays, and interviews as well as the works written on Heidegger. Given the topic under study, a descriptive-analytical method was used in this article. Moreover, the data and information were collected through library research.

Findings: Given the main topic of under study and the analysis of the relation of death-awareness with choosing authentic life, it could be concluded that authentic life in Heidegger's view is subject to understanding existential death As existential death is a possibility that is always rooted in the authenticity of Dasein (Mulhall, 2005). It is authentic understanding of death that can lead Dasein to authentic life. If Dasein departs from this understanding, it will fall down into

a average dayliness, leading to an irresponsible understanding of life. In this regard, in his *History of the Concept of Time*, he highlights that it is only in death that Dasein can say with certainty “I am” (Heidegger, 1985) and what reveals the existence of Dasein is nothing but anxiety. It is only in anxiety that we confront nothingness (Paluch, 1970) and this awakens conscience. In Heidegger’s view, conscience is the element of understanding essence and death is the element of understanding life. Neglecting death is the basis of inauthentic life. Heidegger lays the ground for authentic life by confronting Dasein with death and guides it from inauthenticity to authenticity. By the notion of Being-toward-death of Dasein, Heidegger makes it determined in choice and the necessity of the responsibility of this choice. Therefore, he prevents Dasein from falling down into average dayliness. What guides Dasein from the negligence of inauthentic life towards authentic life is continuous resistance against falling (Dix, 2004). Furthermore, Heidegger pursues the limits and boundaries of life, death, and authenticity in the border between birth and death of Dasein and sees death as the absolute end of Dasein. Thus, he does not see a safe refuge after death and defines authenticity in this finite circle of Dasein and dependent on it. According to Heidegger’s views, life, authenticity, and Dasein’s choices remain enclosed in the form of beings of timeliness, worldliness, and historicity. He sees no other scale to evaluate the relation of life with death and authenticity. This view reduces the feeling of security in life with the belief in impossibility and another world.

Discussion and conclusion: The results of this study showed that the basis of Heidegger’s work is questioning death in order to demystify the meaning of questioning being through a phenomenological method. Non-being is Heidegger’s solution to explain Being and death is the most special possibility of Dasein in discovering meaning of life in its authentic aspect. He sees the death of Dasein in relation with time and he confronts its anxiety with its finiteness. It is in this confrontation that conscience awakens in Dasein. Conscience is the element of understanding authenticity and saves Dasein from falling down into the abyss of talkativeness, curiosity, and ambiguity. Therefore, the existential understanding of its death and distinguishing between existence and being make Dasein as Being-toward-death in control of its decisions. In this way, as Dasein leaves the dominance of others and general conscience, it escapes

compatibility with the normal forms of life and achieves authenticity in life by accepting the responsibility of its decisions. Heidegger's authenticity is realized in the limits and boundaries of Thrownness and death as the absolute end and there is no other world. Authentic life is only realized in Dasein as Being-in-the-world and there is no need for another world in Heidegger's view.

References

- Biemel, Walter. (1987). *Martin Heidegger, An Illustrated study*, Bizhan Abdulkarimi (Trans). Tehran, Soroush, second edition.
- Dix, T. M. (2004). "Heidegger and Peer Pressure: falling, inauthenticity, and authenticity", *A Poria*, Vol. 14, No. 1.
- Heidegger, Martin. (1985). *History of the Concept of Time: Prolegomena*; Theodore Kisiel (Trans). Indiana University Press.
- Mullhall, Stephen. (2005). *Heidegger and Being and Time*, Routledge Publishing, London and New York.
- Paluch, s. j. (1970). Heidegger's "what is Metaphysics?". *Philosophy and phenomenological Research*, Vol. 30. No. 4

تأثیر مرگ‌اندیشی بر زندگی اصیل در اندیشه‌ی هایدگر

علی واحداپاک^۱، امیرعباس علی زمانی^۲، بابک عباسی^۳

تاریخ دریافت:

۱۳۹۹/۶/۱۹

تاریخ پذیرش:

۱۳۹۹/۹/۸

واژگان کلیدی:

مرگ،

مرگ‌اندیشی،

اصالت،

زندگی،

هایدگر

چکیده: تحقیق حاضر متمرکز بر بررسی موضع هایدگر در قبال تأثیر مرگ‌اندیشی بر زندگی اصیل و نسبت میان مرگ، زندگی و اصالت است. برای نیل به این هدف از روش توصیفی تحلیلی استفاده شد. دغدغه‌ی هایدگر پرسش از هستی با تحلیل بنیادین دازاین به مثابه‌ی زندگی محض در ساحت هستن به سوی مرگ است. اندیشیدن به مرگ بافهم ایستاده در نیست بودن دازاین و همچنین سایر مفاهیم بنیادی از جمله اضطراب، وجدان و اصالت پیوند عمیق دارد. رهایی از ابتذال زندگی روزمره مبتنی بر نقطه‌ی عطف انتخاب وجه اصیل دازاین، یعنی مرگ است. مرگ عنصر فهم دازاین و وجدان نیز عنصر فهم اصالت در زندگی است. در این میان اضطراب پیش شرط اصالت و کاشف حجاب مرگ است. در تفکر هایدگر، جستجوی وجه اصیل دازاین با اتکا به مرگ و تأکید بر انتخاب فردی به دور از وجدان ناصیل کسان مشهود است. بنابراین، در هوش ستر او، مرگ‌اندیشی از واجب‌ترین امور در ساخت زندگی اصیل است. اما رویکرد او نسبت به مرگ به منزله‌ی آغاز یا پایان زندگی، پدیده‌ی اصالت در دنیا یا آخرت و همچنین زندگی اصیل در اینجا یا آنجا، زمینه‌ساز نگاهی متفاوت به سنت متافیزیکی گذشتگان است.

DOI: 10.30470/phm.2020.132381.1856

Homepage: phm.znu.ac.ir

- دانش آموخته دکتری رشته فلسفه تطبیقی، گروه فلسفه دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، ailvahedpak22@gmail.com
- دانشیار گروه فلسفه دین، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول) amir_alizamani@ut.ac.ir
- استادیار گروه فلسفه، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، babbaasi@gmail.com

مقدمه

اندیشیدن به مرگ و تأثیر آن در زندگی آن‌چنان حائز اهمیت است که ۱۶ عبارت از ۱۲۶ عبارت برجای‌مانده از هراکلیت در باب مرگ است (واینر، ۱۳۸۵: ۲۳۵۲/۳). به‌طوری‌که گاهی انسان‌های دوران باستان، عدم آگاهی از مرگ را هدیه خدایان تلقی می‌کردند. چنانچه آخیلوس در نمایشنامه‌ی پرومتئوس خدمت واقعی به انسان را نه هدیه کردن آتش به او، بلکه ناآگاهی از زمان مرگ می‌داند (قلی‌پور، ۱۳۹۲: ۲۰۳). آنچه آدمی را ناگزیر از پذیرش مسؤلیت زیستن خویش می‌کند و او را به عمیق‌ترین ابعاد زندگی واقف می‌سازد، اندیشیدن به مرگ است. چنانچه تولستوی (۱۸۲۸-۱۹۱۰) در کتاب مرگ ایوان ایلیچ این احساس و اندیشه انسان رویارو با مرگ و تأثیر آن بر زندگی را به زیبایی ترسیم می‌کند. در این میان، هایدگر با طرح پرسش انضمامی از معنای هستی به تحلیل دازاین پرداخته و با تأکید بر مرگ از فهم اصیل مرگ و اهمیت آن بر انتخاب اصالت در زندگی سخن به میان می‌آورد. اگرچه او بر مرگ به‌مثابه‌ی کلید فهم زندگی تأکید دارد، اما هدف غایی تفکر او نفس زندگی است (بیمل، ۱۳۸۷: ۲۱). هایدگر فلسفه خود را به‌گونه‌ای بنانهاده است تا موضوع مرگ، معنا بخش بنیادی‌ترین پرسش او قرار گیرد. تحلیل انضمامی هایدگر از دازاین به‌منزله‌ی به‌سوی مرگ بودگی سرلوحه‌ی توصیف او از اصالت است. دازاین می‌میرد و همین امر حکایت از وجود داشتن او به‌عنوان اساسی‌ترین مسأله‌ی هستی در رویکرد هایدگر به زندگی است. در مواجهه با حالمندی اضطراب اگر دازاین از مرگ خود نگریزد به هستی اصیل خویش پی برده است. در اینجا است که فهم اصیل دازاین از خویشتن خویش کلید درک زندگی اصیل قرار می‌گیرد و دازاین به‌سوی زندگی اصیل گام برمی‌دارد. بدین ترتیب، او برمنای آنچه خود می‌یابد، نه آنچه خوشایند دیگران است، زندگی می‌کند. مسأله اصلی این مقاله این است که آیا مرگ‌اندیشی تأثیری در دست‌یابی به زندگی اصیل دارد؟ و اگر چنین نسبتی وجود دارد، این ارتباط چه و چگونه است؟ در این راستا، در ابتدا مرگ‌اندیشی و اصالت را در اندیشه هایدگر واکاوی می‌کنیم و پس از دریافت ارتباط

آن‌ها نشان می‌دهیم چگونه دازاین در نسبت با مرگ و مواجهه با آن اصالت یافته و اصیل زندگی می‌کند. در طی این مباحث فهم مرگ به‌عنوان هستن دازاین و آشکارگی آن در حالمندی^۱ اضطراب به‌عنوان پیش شرط اصالت و نقش وجدان در فهم اصیل زیستن مورد مذاقه قرار می‌گیرد و درنهایت رویکرد هایدگر مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.^۲

۱. مرگ اندیشی نزد هایدگر

در معنای ساده، مرگ اندیشی یعنی زندگی هر آدمی متناهی بوده و ما نیز با باقی موجودات تفاوتی نداریم (Minton, 2001: 42)؛ اما اندیشیدن به این تناهی مختص انسان و یکی از صفات نوع بشر است (مک کواری، ۱۳۷۶: ۱۹۶). رویکرد هایدگر به پدیده‌ی مرگ در دو وجه قابل بررسی است. مرگ وجودی و مرگ غیر وجودی؛ مرگ غیر وجودی را هایدگر در دو نوع بکار می‌برد؛ یکی با عنوان سَقَط شدن^۳ که درباره‌ی هستنده‌های زنده‌ی غیر از دازاین بکار می‌برد و دیگری اصطلاح فوت^۴ فیزیولوژیکی دازاین یا کسان به نحو تقویمی است. هر دو تعبیر از مرگ غیر وجودی، فهم غیر اصیل از مرگ است. اما مرگ وجودی، همان فهم اصیل دازاین از ناهستن خویش است. هایدگر مرگ وجودی را امکانی می‌داند که همواره در اصالت دازاین ریشه دارد (Mulhall, 2005: 126) و فهم اصیل دازاین از مرگ خویش است. با این بیان وقتی که دازاین به «نه دیگر-آن‌جا-هستن»^۵ خویش می‌اندیشید، درصدد پاسخ اصیل به پرسش هستی به نحو مرگ اندیشی است. به‌زعم هایدگر دازاین، به‌سوی -مرگ- هستن^۶ است و اگر دازاین از به‌سوی -مرگ- هستن غفلت کند در روزمرگی سقوط می‌کند؛ اما اگر به این وجه اصیل خویش التفات داشته باشد، مرگ اندیش خواهد بود.

1. state-of-mind

۲. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: جمال سامع و محمد جواد صافیان، «تأملی بر معنای مرگ اندیشی در فلسفه هایدگر» مجله تأملات فلسفی، شماره ۱۷، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۱۵۵-۱۸۶

3. Perishing

4. Demise

5. no-longer-Dasein

6. Being-toward-death

در اینجا مرگ به عنوان یک امکان و نهایی ترین امکان دازاین مطرح است. زندگی دازاین همواره رو به مرگ و مرگ شیوهی هستن اوست. بدین ترتیب، از آنجا که مرگ مساوی با نه دیگر آنجا بودگی است، اندیشیدن بدان، اندیشیدن به توقف وجود و زندگی دازاین است. پس مرگ اندیشی، اندیشیدن به هستی و به تبع آن زندگی است. در واقع، مرگ اندیشی امری وجودی است که نه در مرگ دیگران، بلکه تنها در مرگ خود دازاین متجلی است و هایدگر آن را تحلیل اگزیستانسیال مرگ می داند (Dreyfus, 2005: 290). این نوع مرگ، اصیل ترین امکان دازاین و اندیشیدن بدان اصیل ترین نوع تفکر است. هایدگر با «پرسش از هستی» در کتاب وجود و زمان و همچنین دعوت به «اندیشیدن اصیل» در کتاب «چه باشد آنچه خوانندش تفکر» تا اثر «پرسش از تکنولوژی» که در این مقاله ی اخیر، به تعبیر ریچارد برنشتاین، آنچه هایدگر از ما می خواهد این است که اندیشناک باشیم (برنشتاین، ١٣٨٣: ٦٤)، به دنبال اندیشیدن اصیل و اصیل اندیشیدن است. اندیشناکی با واشکافی انضمامی پرسش هستی آغاز و در «به سوی - پایان- هستن»^١ دازاین نمود می یابد. هایدگر یکی از انگشت شمار متفکران دوران مدرن است که به طور جدی به مرگ اندیشیده و آن را در قلب کتاب اصلی خود جای داد. حتی در واپسین آثار هایدگر نیز انسان ها میرایان نامیده شدند و در چهارگانه اش این منش یا وجه مشخصه ی میرایی امری است که میان انسان و سه عنصر دیگر تفاوت می گذارد. به همین سبب وی قائل است حکایت اصلی، در بنیاد هر حکایتی مرگ بوده (احمدی، ١٣٨١: ٤٨٧-٤٨٦) و اندیشیدن بدان است که آدمی را از شیوهی غیرمسئولانه نااصیل زیستن هرروزه به انتخاب مسئولانه اصیل زیستن سوق می دهد؛ اما به شرطی که غفلت هرروزگی چنین مجالی را بدهد. بدین سبب، هایدگر بر این باور است که زندگی هرروزه مجال چنین فرصتی را به دازاین نداده و با غرق کردن او در آرامش دروغین جماعت، تأمل در باب مرگ را به آینده ی نامعلوم تقویمی تقلیل می دهد. در این وضعیت داسمن^٢ هرگز فرصت دیدار با تناهی خویش را نداشته و بدان نمی اندیشد. بدین سان در

1. Being-at-an-end
2. Dasman

نگرش هایدگر زندگی در جماعت جرأت تأمل درباره‌ی مرگ را از دازاین می‌گیرد. به طوری که مرگ اندیشی نزد عموم به منزله‌ی ترس، ناستواری و فراری تاریک از جهان است (هایدگر، ۱۳۹۳: ۳۲۷) که بایستی غافلانه در زیستن هرروزه به محاق برود؛ بنابراین، اندیشیدن به مرگ در نگرش هایدگر، تنها آگاهی تقویمی از مرگ نیست؛ بلکه پای مسأله‌ای عمیق‌تر در میان است و آن دانستن این است که من می‌دانم می‌میرم و زندگی من تماماً تحت تأثیر این آگاهی وجودی از مرگ است؛ بنابراین، هایدگر بر این است که تنها مواجهه با مرگ و چهره به چهره شدن با آن است که فرصت اندیشیدن به زندگی و دستیابی به اصالت را فراهم می‌کند.

۲. اصالت در اندیشه هایدگر

هرچند رمانتیست‌ها از اصطلاح اصالت نامی به میان نیاورده‌اند، اما چارلز تایلور^۱ ریشه‌ی اصالت را در این زمان جستجو می‌کند (Taylor, 1991: 25) و بحث اصالت^۲ به صورت معین در آثار و نظرات متفکران اگزیستانسیالیست مطرح و با تأکید سارتر بر تفرد، نمود مشهودتری یافته و در آثار هایدگر بسیار برجسته شده است. هایدگر آرمان اصالت را پاسخگویی به ندای وجود می‌داند. وی تلقی خود از اصالت را برحسب تشخیصی آغازین از اهمیت تناهی انسان صورت‌بندی می‌کند. آگاهی از تناهی انسانی این فهم را با خود به همراه می‌آورد که خود شما هستید که شکل زندگی‌ای را که خواهید داشت، معین می‌کنید. هایدگر مواجهه با مرگ را به منزله‌ی گشایش درها به روی وجودی می‌داند که آن را وجود «اصیل» می‌نامد (گینیون، ۱۳۹۲: ۱۷۲-۱۷۱) و این همان طرح اصالت به نحو هستی‌شناختی است (گلوب، ۱۳۹۶: ۱۶۳). هایدگر در وجود و زمان می‌پنداشت که راه رسیدن به اصالت، قدرت اراده و مصمم بودن است یعنی او اصالت را منوط به مصمم بودگی و نمایان در آن می‌دید؛ اما بعد از سرخورده شدن از سیاست و کاوش در آثار نیچه و دکارت یعنی در دوره دوم تفکر خود به این نتیجه رسید

1. Charles Taylor
2. Authenticity

که راه رسیدن به اصالت، وارستگی^۱ است. وارستگی یعنی جدا ساختن خود از ارادهٔ نفسانی؛ فرد وارسته فردی است که به چیزها نمی‌نگرد؛ بلکه واسطه‌ای است که چیزها از رهگذر او بر یکدیگر ظاهر می‌شوند. در واقع انسان وارسته به‌جای آنکه اشیا را تحت سلطه‌ی خود درآورد، رخصت می‌دهد آن‌ها همان‌گونه که هستند باشند (اباذری، ۱۳۸۹: ۲۷۱-۲۷۲). پس اصالت در هایدگر متأخر آزادی خودانگیخته را تضعیف می‌کند و به‌نوعی سرنوشت دازاین به‌حساب می‌آید (گلوب، ۱۳۹۶: ۲۱۵). بدین سبب، هایدگر متأخر برخلاف هایدگر متقدم که در هستی و زمان تصمیم و اراده‌های دازاین را عامل اصالت می‌دانست، در دوره متأخر به جهت فهم نسبت وجود و آدمی و دستیابی به اصالت از نوعی آزادگی بهره می‌برد که همان گلاسنهایت است؛ بنابراین ارتباط هستی و دازاین در هایدگر متقدم از مسیر عزم دازاین می‌گذرد و منوط به تصمیم‌های اوست. این در حالی است که هایدگر متأخر از این نظر عبور می‌کند و وارستگی را که نوعی بی‌عزمی اصیل دازاین است محور دستیابی به اصالت می‌شمارد. این دستیابی به اصالت با تأمل در باب مرگ محقق می‌شود؛ یعنی اصالت اساساً در مواجهه با مرگ ممکن است (اباذری، ۱۳۸۹: ۲۴۱). مرگ باعث می‌شود دازاین از زیستن مطابق با ساختارهای از پیش تعیین‌شده و رفتار کردن بر طبق پندارهای روزمره‌ی روابط مناسب اجتماعی گریخته و روی به خویشستن بیاورد (مالپاس، ۱۳۹۲: ۱۶۸). بدین طریق، او با گریز از هم‌رنگی با کسان و رسیدن به خویشستن حقیقی که هر دو از مؤلفه‌های اساسی در دستیابی به اصالت است هستند، به نحو ایجابی به اصالت دست می‌یابد. نزد کسانی چون سارتر، نیچه، کی‌یر کگارد و کامو اصالت امری سلبی است. سارتر اشاره می‌کند که اصالت بر صفات عینی دلالت نمی‌کند و تأکید او در آثارش به‌جای وجوه اصیل، بیشتر بر تفصیل سوء باور^۲ متمرکز است و سوء باور به‌نوعی محور است. دیگر متفکران از جمله نیچه نیز توصیفی ایجابی از اصالت ارائه نمی‌دهند. کی‌یر کگارد و کامو نیز به همین طریق با این اصل موافق‌اند که هرگونه تعریف ایجابی از اصالت، خود ابطال

1. Gelassenheit/releasement

2. Bad faith

آن است (گلوب، ۱۳۹۶: ۳۸). در مقابل رویکرد هایدگر از مفهوم اصالت به نحو ایجابی با درک این مفهوم به عنوان یک حقیقت بنیادین از وجوه هستی دازاین است و اصالت به روش سلبی یعنی توصیف به وسیله‌ی متضادش نیست؛ بلکه با توجه به وضعیت انتولوژیکی دازاین، هایدگر درصدد پرسش از معنای اصالت و درک حالت اصیل یا نااصیل اوست. هایدگر برخلاف متفکران پیشین با توصیفی ایجابی به مفهوم اصالت و عدم اصالت می‌رسد و با در نظر گرفتن عدم اصالت به مثابه‌ی شکل منحرف اصالت، برای هر دوی آن‌ها شأن وجود شناختی ایجابی قائل است و بدین وسیله قادر است عدم اصالت را فراچنگ آورد (گلوب، ۱۳۹۶: ۱۷۲-۱۷۳). در اینجا عدم اصالت تلقی نوع انحرافی وجه اصیل زندگی دازاین است که در آن او دیگر هستنده‌ای از بهر خویش نیست؛ بلکه غرق روزمرگی زیستن کسان است و هایدگر درمان درد عدم اصالت را در پرسش انضمامی از وجود در پرتو تحلیل مرگ دازاین جستجو می‌کند.

۳. پرسش از وجود به مثابه‌ی پرسش از مرگ

پرسش هستی^۱ همان پرسش از حقیقت^۲ است و این پرسش در حدود مرزهای وجود دازاین، یعنی تولد و مرگ^۳ روی می‌دهد. هایدگر با روش پدیدارشناسانه^۴ در جهت پاسخ به پرسش از وجود، به تحلیل بنیادین ساختار دازاین^۵ پرداخت. او در این راه به زبان دیگری روی آورد و فهم و تلقی جدیدی از آدمی با مفهوم دازاین مطرح کرد (بیمل، ۱۳۸۷: ۲۱۶). دازاین جایگزین همه‌ی تعابیر سنتی از آدمی و همان شیوه خاص بودن اوست که نزد هایدگر بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا هایدگر بر این باور است که در تعریف یونانی، رهنمود الهیاتی و همچنین انسان‌شناسی عصر جدید نیز، پرسش از هستی دازاین، مغفول واقع می‌شود (هایدگر، ۱۳۹۳: ۶۷) به همین علت دازاین یک مناسبتی با هستی دارد و می‌تواند پرسش از هستی را مطرح نموده و پاسدار آن باشد.

1. Question of Being
2. aletheia
3. Birth and death
4. Phenomenological
5. Dasein

ادراک ما از دازاین ادراک وجودی است نه ادراک فضایی؛ بنابراین دازاین در-عالم - بودن^۱ است و این در-عالم - بودن نوعی ارتباط است. این ارتباط را فقط دازاین با جهان دارد. هسته اصلی وجود دازاین را بودن-در-عالم تشکیل می‌دهد؛ یعنی دازاین تا جایی که عالم دارد، دازاین است. سایر هستندگان فقط جهان را پر کرده‌اند و در واقع چیز هستند؛ اما دازاین یک وضعیت است و این موقعیت همین «در-عالم-بودن» است که مقدم بر اندیشیدن او بوده و دازاین را قادر به درک جایگاه اصیل خویش می‌کند. بدین ترتیب از نظر هایدگر «معنای وجود دازاین را در سوژه‌ی جدا افتاده‌ی دکارتی نمی‌توان یافت؛ چرا که دازاین ضرورتاً ریشه در جهان دارد. بدون جهان، دازاین و ازاین‌رو، دازاین اصیل وجود ندارد» (گلوب، ۱۳۹۶: ۱۷۵). پس تحلیل دازاین به‌عنوان در-عالم-بودن اوست که دازاین را با «نه دیگر در عالم بودن» خویش مواجه می‌کند. دازاین برای رسیدن به درک و فهم کامل از زندگی، باید تناهی خود را دریابد و این متناهی بودن خصوصیتی نیست که به ما الحاق شده باشد؛ بلکه شیوه بنیادین وجود ماست که اگر خوب فهمیده شود به پاسخ پرسش از هستی می‌انجامد؛ زیرا دازاین حامل بنیادی‌ترین پرسش فلسفی است؛ اینکه اساساً چرا موجودات به‌جای آن که نباشند، هستند؟ برای پاسخ به این پرسش، هایدگر دازاین را از قبرستان عبور می‌دهد و بدین طریق، به تعبیر جان وایلد، او «نوری مضاعف» بر مرگ می‌تاباند (ادواردز و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۰۷) تا بدین طریق، روشنایی وجود را دریابد. ازاین‌رو، هایدگر با طرح پرسش از وجود^۲ و یادآوری آن درصدد است با درک انتولوژیکی دازاین بجای درک انتیکی از خود، پرسش اصیل وجود را که به فراموشی سپرده شده با مرگ‌اندیشی، دوباره به جایگاه اصلی خویش بازگرداند؛ «شاید بتوان گفت هدف هایدگر به قول عیسی مسیح، آن است که بره‌های گمشده‌ی فلسفه را به گله‌ی وجود بازآورد» (اباذری، ۱۳۸۹: ۲۴۷) و با رویارویی دازاین با هستی اصیل خویش در سایه‌ی مرگ، راهی به فهم وجه اصیل زندگی بگشاید.

1. Being-in-the-world
2. Formulation of question of being

۱-۳. فهم وجودی دازاین به‌مثابه زندگی محض

قطعیت مرگ همیشگی و دازاین به‌صورت انضمامی هستی-به‌سوی-مرگ دارد؛ یعنی آنگاه که می‌خواهد زندگی را فراچنگ آورد، مرگ را هم از پیش، فرض گرفته است. بدین ترتیب، کوچک شمردن مرگ و نیستی حتی به‌صورت موقتی، از نظر هایدگر امری نابخشودنی در زندگی هرروزه است؛ زیرا زندگی هرروزه نقش مهمی در وضعیت دازاین دارد و هایدگر قائل است فیلسوفان گذشته به دلیل نشناختن همین هرروزگی است که نتوانستند با زندگی راستین انسان روبرو شوند (احمدی، ۱۳۸۱: ۳۲۹-۳۳۰). دازاین با غرق شدن در زندگی هرروزه، قطعیت مرگ را به فراموشی می‌سپارد و این در حالی است که تأمل درباره‌ی مرگ می‌تواند تعلق زندگی به عدم را آشکار کند. به‌نحوی که به‌سوی-مرگ - بودن همان به‌سوی-زندگی - بودن است. ازاین‌رو، هایدگر مرگ دازاین را به‌مثابه‌ی یک مسأله و آن را در پیوند با زندگی مطرح می‌کند و قائل است بدون توسل به پدیده‌ی مرگ نمی‌توان درباره‌ی زندگی اصیل و انتخاب آن تصمیم درستی گرفت. با این توصیف است که او مرگ را پدیده‌ای مربوط به زندگی تلقی می‌کند. درواقع، مرگ پدیداری از زندگی دازاین است که به جهت خصلت در-جهان-بودن او می‌توان دازاین را زندگی محض در نظر گرفت (هایدگر، ۱۳۹۶: ۲۵۱). با این دید است که هایدگر زندگی را همچون هستی می‌فهمد که در-جهان-بودن به آن تعلق می‌گیرد (هایدگر، ۱۳۸۸: ۵۴۷). به‌طوری که می‌توان اذعان کرد، زندگی، منِ دیگر مرگ و مرگ، منِ دیگر زندگی است و تنها در قطعیت مرگ است که دازاین می‌تواند به‌مثابه زندگی محض ظهور یابد. به‌طوری که التفات به مرگ، التفات به هستن و زندگی در نگرش هایدگر است که در ادامه بدان خواهیم پرداخت.

۴. می‌میرم، پس هستم

ضرورت فهم معنای هستی به نحوی تفکیک‌ناپذیر با نیستی پیوند دارد و مرگ آن امکان نیست بودن است که در هر لحظه حاضر است و میرایی و چشم‌انتظاری مرگ است که به وجود ما معنا می‌دهد؛ به‌نحوی که اراده معطوف به مرگ، محور زندگی و

انتخاب‌های دازاین است. هایدگر قائل است هنگامی ما می‌توانیم از هستن هستندگان پرسش کنیم که به ناموجود و عدم آنها واقف شده باشیم. در میرایی است که پروای هستی خود را داشتن هویدا می‌شود و من می‌توانم تا حدی به یقین بگویم «هستم». هایدگر متوجه شده بود که راه هستی قطعاً از «نیستی» و راه زندگی مسلماً از مرگ می‌گذرد. او به قدری به مرگ و عدم اهمیت می‌داد که در کتاب *متافیزیک چیست؟* این ادعا را مطرح کرد که می‌توان موضوع فلسفه را به جای وجود، عدم قرارداد. با در نظر گرفتن همین مطلب است که هایدگر در *تاریخ مفهوم زمان* بر این نکته تأکید دارد که تنها در مرگ، دازاین به نحوه قاطع می‌تواند بگوید که «من هستم» (Heidegger, 1985, 318)؛ زیرا هنگامی که دازاین می‌میرد دیگر تحقق ندارد و مرگ پایان هستی دازاین و آغاز نیستی او است. دازاین در مرگ و مرگ‌اندیشی است که به راز تنهای خویش پی می‌برد و با هستن خود روبرو می‌شود و بدین ترتیب، درصدد برمی‌آید تا زندگی اصیلی داشته باشد؛ یعنی تنها از طریق عدم است که دازاین با هستی نسبت برقرار می‌کند. در این حالت است که هایدگر مرگ را نحوه‌ای از وجود می‌یابد که دازاین به محض اینکه وجود یافت آن را بر عهده می‌گیرد (Heidegger, 1962:289). بدین طریق، هستی دازاین اساساً با توجه به مرگ تعریف می‌شود. به همین سبب هایدگر قائل است "cogito sum" [«می‌اندیشم هستم»] دکارت نیازمند وارونه شدن و محتوای جدید انتولوژیکی است (هایدگر، ۱۳۹۳: ۲۷۵). درواقع او در اینجا تأکید بر اتکا به هستی به جای هستنده دارد و آن را در اراده‌ی معطوف به مرگ جستجو می‌کند. بدین ترتیب، هستن دازاین به نحو علاج ناپذیری متأثر از مرگ است و آنچه هستن مرا به نمایش می‌گذارد، همان نه دیگر در جهان هستن است. به عبارت دیگر، اگر بجای «می‌اندیشم پس هستم» دکارت، درباره هایدگر بگوییم «می‌میرم پس هستم»، پُر بیراه نگفته‌ایم؛ زیرا تنها ایستادن در نیستی است که می‌تواند غبار از چهره‌ی هستی بردارد و دازاین را با هستی اصیلِ خویش مواجه کند.

۵. فهم ایستادن در نیستی، دریچه‌ی اصیل زیستن

هایدگر معتقد است که دازاین ایستاده در نیست است و این بدان معناست که دازاین برخلاف سایر هستندگان در نیستی تاب می آورد و به منزله‌ی هستنده‌ای که دارای توانایی آشکار کردن هستی اصیل خود است به عنوان وجود اصیل باقی مانده و هستی را آشکار می کند (کراس، ۱۳۹۶: ۲۸۰). او تنها هستنده‌ای است که اگرستانس دارد و می تواند در ساحت وجود و عدم بایستد و همین خصصت اوست که مهیاکننده انکشاف از معنای هستی است. در این نگاه آدمی به همان سان که در هستی است، در نیستی هم قیام دارد و همین ایستاده در نیست بودن است که او را مجاب می کند در باب طرح زندگی اصیل و اساس آن یعنی مرگ سخن بگوید. مرگ نه تنها پدیداری از زندگی است، بلکه تنها از طریق زندگی، ظهور و بروز می یابد (ادواردز و دیگران، ۱۳۹۶: ۹۷). او همان گونه که فرمول هستی را از طریق نیستی گره گشایی می کند، فرمول زندگی را از طریق مرگ و اندیشیدن بدان تحلیل می کند. در حقیقت اگر ما زندگی را بپذیریم مرگ را پذیرفته ایم و هسته‌ی هستی در بطن نیستی و هسته‌ی مرگ در درون خودمان است که رشد می کند. بدین سبب، پتر کراس نگرش هاییدگر در باب هستی و مرگ را به هم مرتبط می داند و قائل است درک دیدگاه هاییدگر درباره‌ی مرگ، کلید فهم فلسفه‌ی وی درباره هستی است (مالپاس، ۱۳۹۲: ۱۶۷)؛ یعنی بدون فهم نیستی، هستی درک نخواهد شد؛ زیرا نیستی از هستندگان کشف حجاب می کند و متناهی بودن آن‌ها را آشکار و ساختار زیربنایشان را نمایان می سازد و بارخ به رخ کردن دازاین با تناهی خویش به او این امکان را می دهد که شیوه زیستن خود را برگزیند. در نگرش هاییدگر فهم هستی به نحو اجتناب ناپذیری با نیستی پیوند دارد و درک درایستادگی فراپیش عدم^۱ فرمول فهم هستی و دریچه ورود به زندگی اصیل تلقی می شود. به همین خاطر هاییدگر به سراغ تضمین کننده‌ی هستی موجودات در عدم می رود و ما را به تجربه اضطراب فرامی خواند (هایدگر، ۱۳۸۷: ۳۰)؛ بنابراین، در ادامه به آنچه از این هستنده‌ی «ایستاده در نیست»، پرده برمی دارد خواهیم پرداخت و آن چیزی جز اضطراب در نگاه هاییدگر نیست.

۶. اضطراب پیش شرط زندگی اصیل

تجربه‌ی زیسته نزد هایدگر دو بُعد دارد؛ یکی مرگ که مربوط به بُعد فهم است و دیگری اضطراب^۱. اضطراب مربوط به حالمندی این تجربه، آشکارکننده‌ی پایان‌پذیری و دلهره‌ای است که با دازاین به وجود آمده و زمانی دیگر نیست که دازاین هم دیگر نباشد. در هستی و زمان اضطراب در تقابل با ترس شناخته می‌شود. پدیده‌ی ترس را از سه منظر می‌توان نگریست، چیزی را که در برابر آن می‌ترسیم، ترسیدن و چیزی را که بر آن (یا به خاطر آن) می‌ترسیم، چیزی که ترس بر آن (یا به خاطر آن) می‌ترسد خود همان هستنده‌ی ترسنده، یعنی دازاین است؛ بنابراین ترس وجهی از یافت حال است (هایدگر، ۱۳۹۳: ۱۹۰-۱۸۸) برخلاف ترس در اضطراب آنچه در برابرش مضطربیم کاملاً نامتعین است و همه هستنده‌های درون جهانی اهمیت خود را از دست می‌دهند. اضطراب هم به‌مانند مرگ شیوه‌ای از هستن دازاین است که در آن کلیت جهان در بی‌تفاوتی فرو می‌رود و دیگر دازاین قادر به فهمیدن خود در این ساختار پابرجا نبوده و نمی‌تواند خویش را بر امکان‌های این عالم بیفکند و او با توانستن عریان و اصیل‌ترین هستن-توانستن خویش مواجهه می‌شود اما برای فرار از این رویارویی، به سقوط^۲ یعنی نوعی بنیادین از هستی هر روزگی که پرگویی^۳، کنجکاوی^۴ و ابهام^۵ از خصلت‌های آن هستند پناه می‌برد و در نتیجه نااصیل می‌زید. اضطراب مرگ را آشکار می‌کند و در این حالت همه‌ی امکان‌ها ناممکن شده و دازاین دیگر قادر به اگزیدن نیست چراکه جهان دیگر هیچ امکانی را به او عرضه نمی‌کند و این حالت همان وضعیت «عدم امکان» است. اضطراب در برابر مرگ از ویژگی اصلی دازاین است. دازاین با پذیرش اضطراب با تناهی وجود خویش رویارو می‌شود و به ارتباط مرگ و اضطراب پی می‌برد (مک کواری، ۱۳۹۶: ۶۷). این پذیرش من را در موقعیتی قرار می‌دهد که می‌توانم یک

1. Anxiety
2. fallenness
3. Idle talk
4. Curiosity
5. Ambiguity

وجود اصیل را انتخاب کنم و از هستی نااصیل به ساحت اصالت درآیم یا در دامان انتخاب دیگران و در نتیجه وجود نااصیل قرار گیرم. بدین ترتیب، در حالت اضطراب دازاین نزدیک‌ترین حالت به نیستی را تجربه کرده و به این ترتیب تعالی می‌یابد؛ زیرا از آنجا که نیستی قابل تصور و ادراک نبوده و باز نمودی از آن نداریم تنها در اضطراب است که ما با عدم مواجه می‌شویم (paluch, 1970: 603) و در این حالت رو به سوی مرگ بودگی خود را درک می‌کنیم. در واقع هایدگر می‌خواهد بگوید، به سوی مرگ هستن اساساً همان اضطراب است (Heidegger, 1962: 310) از این رو، اضطراب در نسب با به سوی مرگ هستن دازاین، اصالت را در او بیدار و دازاین را به سوی زندگی اصیل می‌کشاند؛ زیرا در اضطراب دازاین از خویش می‌گریزد اما این گریز از خود به غیر خود نیست بلکه به خویش است یعنی نوعی فرار و بازگشت به امکان‌های اصیل خویش است. در واقع، دازاین که در ابتدا به خود پشت کرده بود، در اضطراب به خویش بازگشته و داشته‌ها و تناهی خود را درک می‌کند. در این حالت ما نوعی کنده شدن ریشه‌ای از وضعیت‌ها و جهت‌گیری‌های روزمره‌مان را در زندگی احساس می‌کنیم و این احساس حتی در جهانی آشنا در تجربه‌ی اضطراب باقی می‌ماند. تنها ویژگی‌ای که در این حالت من دارم حس آنجا-بودگی است. این آنجا-بودن محض، پایه‌ای‌ترین حالت وجود ماست که قادر است اصیل‌ترین وجه ما را آشکار کند و ما را با عریان‌ترین وجه وجود خودمان روبرو و مرگ را به عنوان «مرگ من» در نظر انسان هویدا نماید، مرگی که شخص من آن را در زندگی تجربه می‌کنم آگاهی از مرگ شخصی خودم، وجود مرا در سطح دیگری از زندگی قرار می‌دهد که در آن جزئیات زندگی روزمره بی‌اهمیت تلقی می‌شود و فرد فعالانه و حساب‌شده کنترل زندگی خود را به دست می‌گیرد. این مواجهه‌ی هوشیارانه و سنجیده با مرگ، فرد را ترغیب خواهد کرد تا زندگی را از آن خود و در نتیجه اصیل گرداند؛ بنابراین اضطراب بنیادی‌ترین حالتی است که با آشکار کردن مرگ، می‌تواند پیش‌شرط یک انتخاب اصیل را فراهم نموده و ما را قادر به اتخاذ تصمیمات شخصی و اصیل، بدون دخالت کسان نماید. در واقع هنگامی که جرأت اضطراب در برابر مرگ در دازاین سر برمی‌آورد (هایدگر، ۱۳۹۳: ۳۲۷)، او با

خصلت رو به سوی مرگ بودگی به عنوان عنصر بیدارکننده‌ی وجدان به اصالت دست می‌یازد و از ساحت غیر اصیل زندگی به ساحت اصیل درمی‌آید و این مهم تنها با فراخوانی «ندای وجدان»^۱ محقق می‌گردد که در ادامه بدان می‌پردازیم.

۷. مرگ عنصر فهم زندگی و وجدان عنصر فهم اصالت

وجود اصیل^۲ و نااصیل^۳ دو حالت بنیادی وجود نزد هایدگر است (مک کواری، ۱۳۹۶: ۳۷). در وجود اصیل دازاین با برگزیدن امکانات درصدد دست‌یابی به خویشتن خویش است اما در وجود غیر اصیل دازاین توسط دیگران (خانواده، جامعه، سنت...) که کسان هستند تعیین می‌یابند (بیمل، ۱۳۸۷: ۵۴). این کسان همان وجدان عمومی نزد هایدگر است. او بر این باور است که آنچه امکان اصیل بودن دازاین در ساحت مرگ را فراهم می‌آورد همان «ندای وجدان» است. در اینجا وجدان نه تعبیر زیستی، الهیاتی و روان‌شناختی و به منزله‌ی دادگاه در نگرش کانت هم نیست، بلکه فراخوانی برای اصالت و اصیل شدن است در تحلیل هایدگر از دازاین، وجدان پدیداری است که دازاین را به رویارویی با مرگ فرامی‌خواند و این ندا از اعماق وجود دازاین به گوش می‌رسد. وجدان به ما اجازه می‌دهد دازاین را در حالت اصیل خود دریابیم و آن حالت یکی از حالاتی است که در آن دازاین قادر است بر خویش آشکار شود و دریابد که خود اصیل او چیست و چه باید باشد و این افشاگری تنها و دقیقاً توسط وجدان صورت می‌پذیرد. ازاین‌رو، وجدانی که مدنظر هایدگر است با وجدان هرروزه متمایز است و وجدان هرروزه صدای جامعه و وجدان نااصیل است و ارتباطی با وجدان اصیل و مؤدی به آن نیست (مک کواری، ۱۳۹۶: ۷۲). مرگ و وجدان در روند آشکارگی دازاین بر خودش دارای اهمیت بسیاری هستند. مرگ موجب بیداری وجدان و در دست گرفتن سرنوشت نزد هایدگر است، به نحوی که «ندای وجدان» با به صدا درآوردن زنگ قریب‌الوقوع بودن

1. Call of conscience
2. authentic
3. Inauthentic

مرگ آدمیان را به سوی خویشتن خویش دعوت می‌کند و عامل نجات از گم‌شدگی در مشغولیات روزمره است (اباذری، ۱۳۸۹: ۲۴۱-۲۴۲). بدین سبب، هایدگر به‌منظور فهم دازاین در تمامیت خودش در زندگی، بر عنصر مرگ و برای فهم اصالت دازاین بر عنصر وجدان تأکید می‌کند. مرگ، وجدان را به ندا درمی‌آورد و ندا موجب اندیشیدن به اصالت و فراخوانی دازاین به‌سوی خویشتن است. آن هنگام که آدمی با خویشتن رویارو می‌شود درمی‌یابد که در احاطه‌ی مدام اضطراب قطعیت مرگ و جهان فناپذیر قرار گرفته است (Golomb, 2005: 78). در همین جاست که آدمی روزمرگی را وانهادده سرنوشت خویش را در دست می‌گیرد؛ زیرا آدمی در این وضعیت بانگ مرگ را از ندای وجدان دریافته و خود را به‌مثابه بودن - به‌سوی - مرگ تجربه می‌کند. این تجربه‌ی قطعیت مرگ، عزم دازاین را در حرکت به‌سوی اصالت جزم و عامل زندگی اصیل اوست.

۸. زیستن دازاین در ساحت مرگ

همانطور که بیان شد هایدگر با تفکیک هستی‌شناسی بین هستی و هستنده به دنبال هستی‌شناسی بنیادین^۱ بود. رویکرد او در مواجهه دازاین با مرگ، تلقی وجودی است و او نگاه پزشکی، فیزیکی و زیست‌شناختی از آن ندارد، به بیان کورت ایسلر^۲، تلقی صرف زیست‌شناختی از مرگ خطا است، زیرا رویکردهای ناظر به مرگ می‌تواند اصل سامان بخشی تلقی گردد که قادر است زندگی فرد را هدایت کند (Feifel 1959. 114). تحلیل وجودی مرگ، خود مسبوق به توصیف تقویم بنیادین دازاین و فرجام اوست. دازاین در مرگ با بن‌بست امکانات خویش رویارو و همین مواجهه موجب می‌شود تا غنای زندگی را دریابیم. بدین ترتیب:

«سرنخ تفکر هایدگر خود مرگ است انسان به‌جای گریز از مرگ، باید با آن رو در رو شود. بالاتر از این، او باید مرگ را بپذیرد و به‌مثابه امکان بارز قبلی خویش، آن را

1. Fundamental ontology
2. Kurt Eissler

انتخاب کند او باید در انتظار مرگ خویش زندگی کند. گفته می‌شود که در انتظار مرگ بودن، نه به معنای اقدام به خودکشی است و نه به معنای در اندیشه مرگ فرورفتن، بلکه معنایش این است که مرگ را عامل وحدت‌بخش در وجود خود به حساب آوریم و تمام امکانات خویش را به این امکان واحد و اساسی مربوط سازیم. به تعبیر دیگر، عدم وجود خود را باید دید و پذیرفت» (نوالی، ۱۳۷۳: ۱۷۶).

این پذیرش همان اراده‌ی معطوف به مرگ به نزد دازاین به‌جای گریز از مرگ به نزد داسمن است. توصیف هایدگر از این موقعیت و پذیرش آن، این است که بودن به‌سوی مرگ، استمرار احساس مواجهه‌ی هرروزه با مرگ است (Heidegger, 1962: 298) و دریافت این وضعیت است که نسبت اصالت دازاین با تناهی خویش را مشخص می‌کند. در نگرش هایدگر فهم هستی وابسته به فهم اصیل از مرگ است و دازاین، مرگ و نیستی خویش را نفی وجود خود و سایر هست‌ها نمی‌فهمد بلکه مرگ را به‌عنوان "خودی‌ترین امکان خود" می‌فهمد؛ زیرا دازاین محفوف به مرگ بوده و در آن او دیگر قادر به انتخاب وجودی نیست. نسبت برقرار کردن با مرگ به نحو وجودی و آگاهی داشتن نسبت به آن عامل حفظ دازاین از اعمال بیهوده است. همه‌چیز در ساحت مرگ آگاهی جمع و اصالت پیدا می‌کند. هایدگر این خصلت دازاین را پروا^۱ یا دل‌مشغولی می‌نامد و کسانی که این ویژگی را ندارند اصیل زندگی نمی‌کنند. دریافت همین نسبت آدمی با تناهی خویش است که او را به‌سوی زندگی اصیل سوق می‌دهد. با این وصف، دازاین به‌مثابه‌ی «پرتاب‌شده در مرگ» به‌گونه‌ای اصیل زندگی می‌کند (هایدگر، ۱۳۹۳: ۴۱۶) و در تمام مسائل زیستنش همواره در انتخاب میان امکان‌های خود و تجربه‌ی اصالت در زندگی است. بدین سبب، هایدگر در کتاب هستی و زمان بر این است که مرگ امکانی متعلق به دازاین و خاص‌ترین امکان اوست اما این امکان به دلیل اینکه نهایی‌ترین امکان است پس برآورده نمی‌شود زیرا هنگامی که دازاین دیگر نیست، قابلیت برآوردن امکان دیگر را نیز ندارد؛ بنابراین نسبت ما با مرگ به‌عنوان یک امر ممکن مطرح است چراکه در مرگ است که به قاطع‌ترین وجه خصلت امکانی دازاین

ظهور می یابد (هایدگر، ۱۳۹۳: ۳۲۱). در وضعیت متعارف در زندگی هرروزه، همه ما با امکان های گوناگون روبرو هستیم و دست کم یک امکان برای ما مهم است در این شرایط و زمانی که هیچ امکانی بر من افکنده نباشد نه-دیگر-آنجا هستن-توانستن^۱ اتفاق افتاده و من دچار مرگ وجودی شده ام که در آن دیگر هیچ یک از امکان های مندرج در عالم بر من سنگینی نمی کند. در این حالت است که دازاین با امکان عدم امکان خویش به نحو وجودی رویارو شده است. در این تجربه وجودی دازاین درمی یابد که هست و باید به خود اصیل خویش در زندگی بازگردد و این بازآوری به خویشتن، تنها در پدیدار مرگ ممکن است. در اینجاست که دازاین درمی یابد که زندگی او در ساحت مرگ در جریان است.

۹. زندگی اصیل در دامن مرگ ظهور می یابد

کنکاش هاییدگر در معنای وجودی مرگ حاکی از آن است که این امر ارتباطی اساسی با نوع زیستن ما دارد. او مرگ را بنیاد تمامیت و هویت زندگی می داند و معتقد است تنها «مرگ» از آن من است و ما زمانی اصیل هستیم که هستی-به سویی-مرگ داشته باشیم و وجود معطوف به مرگ خویش را بپذیریم به طوری که اگر دازاین وجود معطوف به مرگ را صادقانه بپذیرد، زندگی اصیل خواهد داشت. از سوی دیگر، در بنیادی ترین توصیف، زندگی نااصیل همان گریختن از مرگ است (یانگ، ۱۳۹۶: ۲۹۶). هاییدگر با اتکا به همین سلاح مرگ است که قصد دارد فهم آدمیان را نسبت به زندگی و تغییر آن به سمت اصالت تحریک نماید (گلوب، ۱۳۹۶: ۱۶۲). در واقع مرگ امکان ناممکن بودن هر گونه وجود و همراه همیشگی و شرط همه رویدادهای زندگی است که علاوه بر تأثیر از درون بر نحوه زندگی ما، نقطه پایانی و بیرونی نیز است. انتخاب واکنش اصیل به مرگ و علم به تاهمی زندگی به ما این امکان را می دهد که به طور اصیل زندگی کنیم. چراکه با درک کامل از تاهمی و تقویت فهممان روبه اصلت پیش می رویم؛ اما بانادیده گرفتن و انکار و سرپوش گذاشتن بر مرگ، تنها برخورد غیر اصیل با آن داشته ایم و خود را فریب داده ایم. بدین ترتیب، در زندگی نااصیل ما مرگ را

1. No-longer-being-able-to-be-there

امری می‌دانیم که در آینده روی خواهد داد و با این کار مرگ را به امری خشتی تبدیل کرده‌ایم که دیگر نخواهد توانست خواب آرام غفلت ما را آشفته سازد. از این رو، هایدگر بحث خود از زندگی را در ارتباط با مرگ و دریافت خویش از مرگ را مبتنی بر وجه اصیل زندگی ترسیم می‌نماید. پس زندگی اصیل، در سیر درک وجودی از مرگ و تنها در دامن آن ظهور می‌یابد.

۱۰. غفلت از مرگ بنیان نااصیل زیستن

همان‌طور که بیان شد دغدغه هایدگر جستجوی معنای هستی با تحلیل دازاین به مثابه زندگی محض و وجود معطوف به مرگ با دو وجه اصیل و نااصیل است. وجه نااصیل منتهی به زندگی غیر اصیل و رفتار بر مبنای برداشت‌های روزمره و ساختارهای اجتماعی موروثی از پیش مشخص شده است (Kraus, 1998: 88). در این وضعیت علاوه بر اینکه معنای حقیقی مرگ پنهان می‌ماند، مرگ به واسطه‌ی آداب و رسوم که آن را احاطه کرده است امری هراسناک تلقی می‌شود که مربوط به آینده است و همین ساختار اجازه ظهور معنای اصیل آن را از ما می‌گیرد (ادواردز و دیگران، ۱۳۹۶: ۲۱-۲۰)؛ زیرا میل دازاین به پرهیز از مرگ و غرق شدن در کسان موجب می‌شود او مسأله‌ی مرگ را کتمان کند و از آن غفلت ورزد. پس اگر دازاین بتواند به امکان مرگ خود بیندیشد، ممکن است بتواند بر بسیاری از امور تأثیر بگذارد که مهم‌ترین آن‌ها شکستن ساختارها و رفتارهای هرروزه‌ی زندگی در کنار وجودهای نااصیل و سلطه‌ی کسان است که همواره در غفلت از مرگ می‌زیند. از سوی دیگر، دازاین با تأمل در باب امکان ناممکن هستی خویش، با فراروی از وجه نااصیل خود، گام به سوی زیستن اصیل برمی‌دارد.

۱۱. مرگ‌اندیشی مبنای زندگی اصیل

با توجه به مطالب پیشین، هایدگر درصدد است در مواجهه‌شدن با امکان عدم امکان، با عبور از وجه نااصیل دازاین به وجه اصیل، مبنای اصیل زیستن را بی‌ریخته و بنا بگذارد. بدین سبب، در اندیشه‌ی او حیث عدمی به هیچ‌عنوان مسأله پیش‌یافتاده‌ای نیست و در روشنائی پرسش اصیل از مرگ است که آدمی نیستی بنیادین خود را پذیرفته و در آشتی با مرگ، مستعد انتخاب امکان‌های اصیل خود می‌شود. در واقع، با مرگ است که می‌توان چگونه اصیل شدن شخص را یا اینکه چرا شخص

بایستی اصالت یابد، تبیین کرد (یانگ، ۱۳۹۶: ۳۰۴)؛ زیرا اصالت اساساً روبرو شدن با مرگ و مرگ موجب آشکارگی اصالت به نحو حداکثری است. در واقع مرگ و رویارویی با آن مادر زندگی اصیل و غفلت و نیندیشیدن بدان، منشأ زیستی ناصیل است که موجب سقوط دازاین خواهد شد. همین گریز هرروزه از مرگ، وجود غیر اصیل است (هایدگر، ۱۳۹۳: ۳۳۳). بدین ترتیب، نزد هایدگر مرگ اندیشی و مواجهه با حد وجودی خود، دقیقاً همان اصیل عمل کردن است (یانگ، ۱۳۹۶: ۳۰۰). از این رو می توان اذعان نمود به سوی مرگ هستن با سه مؤلفه می تواند مبنای زندگی اصیل و حتی خالق آن باشد. مؤلفه اول، پی بردن به واقعیت مرگ و درک رو به سوی - مرگ هستن دازاین و تأمل درباره ی آن است. مؤلفه دوم، مواجهه با اضطراب به عنوان آشکارکننده ی مرگ و درک اهمیت این حالت در پیوند و ارتباط تناهی دازاین بانادای وجدان در پیشگیری از سقوط است؛ زیرا وجدان با مورد خطاب قرار دادن دازاین او را نسبت به فریب وجدان عمومی کسان آگاه و با استمداد از وجدان اصیل او را به ساحت اصیل زندگی می رساند و مؤلفه ی سوم، در نظر هایدگر همان سوق دادن دازاین به سوی انتخاب با اراده و عزم راسخ و تن دادن و الترام به مسؤولیت این انتخاب است. تأکید این مؤلفه بر مصمم بودن دازاین در اتخاذ تصمیم های اصیل خود در پرتو مرگ اندیشی و مرگ اندیشی است که در نهایت به زندگی دازاین شکل داده و با رفع موانع اصیل زیستن، بر سراسر هستن و انگزیدن او تأثیر می گذارد.

۱۲. زندگی اصیل، عوامل و موانع آن

هایدگر جهان هرروزه را جهان وظایف مبنی بر عادات و طرق مرسوم می داند که آدمی در آن خود را باخته و در این جهان خودساخته سرنوشت مضحکی می یابد (مک کواری، ۱۳۹۶: ۴۴-۴۳) و با سر سپردن به سلطه کسان خود را در سه پدیده ی پرگویی، کنجکاوای و ابهام به آرامش دروغین زندگی ناصیل می سپارد. این پدیده ها اشکال مختلف و موانع اصیل زیستن هستند. در پرگویی توجه به خود کلام و گفتار است نه متعلق آن. هایدگر پرگویی را مقوم دازاین هرروزه می داند که بی بنیان است. این بی بنیادی هرزه درایی نه تنها مانع غرق شدن در جماعت نیست، بلکه به نوعی مشوق آن نیز به حساب می آید (هایدگر، ۱۳۹۳: ۲۲۵-۲۲۴). در کنجکاوای هم به جای فهم اصیل امور، توجه به خود کنجکاوای است که در آن افراد می خواهند همه چیز را بدانند و از همه چیز سر دریاورند؛ بنابراین همواره در پریشانی دست و پا می زنند و با سرپوش نهادن بر شخصیت

حقیقی خویش دچار ابهام می‌شوند. در برخورد بین این سه مورد نحوه‌ی هستن، دازاین غیر اصیل می‌گردد و با تبعیت نعل به نعل از وجدان عمومی جماعت، تبدیل می‌شود به:

«انسانی که از بهر خویشتن نیست و محصور و مسحور جمع است؛ انسانی که خود را ندارد و خود را گم می‌کند؛ انسانی که هیچ‌گاه نمی‌تواند وجود خویش را انتخاب کند» (هایدگر، ۱۳۹۲: ۲۱۸).

پس در ورطه‌ی سقوط گرفتار می‌آید و برای نجات از این وضعیت، هایدگر معتقد است آنچه دازاین را از غفلت زندگی نااصیل به سوی زندگی اصیل سوق می‌دهد همان ایستادگی مستمر در مقابل سقوط است (Dix, 2004: 32).

با این تفاسیر و با مذاقه در مباحث قبلی به طور خلاصه عوامل و موانع شکل‌گیری زندگی اصیل به شرح جدول زیر است.

عوامل دست‌یابی دازاین به زندگی اصیل	موانع دست‌یابی دازاین به زندگی اصیل
۱ طرح پرسش از هستی و یادآوری آن	عدم طرح پرسش اصیل هستی و فراموشی آن
۲ فهم وجودی دازاین از خود به صورت انتولوژیکی	فهم غیر وجودی دازاین از خود به صورت آنتیکی
۳ تفکیک هستی‌شناختی بین هستی و هستنده	عدم تفکیک بین هستی و هستنده
۴ تلقی وجودی از مرگ و دازاین به مثابه رو به سوی مرگ هستن	تلقی غیر وجودی از مرگ به عنوان امری تضادفی در آینده‌ای نامعلوم
۵ اراده معطوف به مرگ، محور انتخاب‌ها و زندگی دازاین	اراده گریز از مرگ و عدم مواجهه با آن عامل زیستن غیرمسئولانه و نااصیل داسمن
۶ تصمیم و سرنوشت دازاین در دست خود اوست	توجه به می‌گویندها و عدم تصمیم‌گیری شخصی
۷ دازاین هستنده‌ای از بهر خویش است که با اتکا به ندای وجدان خود اصیل را انتخاب می‌کند.	غرق شدن در روزمرگی و تبعیت نعل به نعل از وجدان جماعت
۸ یافتن وجه اصیل خویش با فراخوانی وجدان اصیل	دازاین محصور و مسحور وجدان عمومی و نااصیل است.
۹ پذیرش صادقانه مرگ و مواجهه‌ای سازنده با آن	غفلت از مرگ و گریختن به دامن آرامش دروغین جماعت
۱۰ گریز از هم‌نوایی و همسازی با شکل‌های متعارف زندگی و رفتارهای قراردادی کسان با پذیرش مسئولیت انتخاب خویش	تبعیت از حکم کسان و هم‌نوایی با شکل متعارف زندگی و قبول معیارهای کسان با سلب مسئولیت از خویش
نتیجه در پیش گرفتن زندگی اصیل با اندیشیدن به مرگ	در پیش گرفتن زندگی نااصیل با عدم تأمل درباره‌ی مرگ

۱۳. بررسی رویکرد هایدگر در خصوص مرگ‌اندیشی و زندگی اصیل

در این بخش بر آنیم که دیدگاه هایدگر را مورد نقد و بررسی قرار دهیم. در این راستا، مرگ به مثابه‌ی بن‌بست نهایی دازاین، پایان مطلق و عدم امکان دیگر به منزله‌ی بنیان اصالت در زندگی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

۱-۱۳. بن‌بست نهایی دازاین

در نسبت دازاین به مثابه‌ی آنجا - بودگی و ارتباط آن با مرگ به منزله‌ی نهایی‌ترین امکان، دازاین در مرز بین تولد و مرگ یعنی پرتاب‌شدگی و امکان عدم امکان حضور دارد و زندگی او درجایی دیگر جریان ندارد؛ یعنی هایدگر ساحل امنی برای پس از مرگ متصور نیست. بدین سبب اگرچه او تأمل در باب مرگ را مستلزم زندگی اصیل می‌داند، اما این الزام را تا در رسیدن پایان امکانات دازاین، یعنی مرگ پی می‌گیرد. او درباره‌ی پس‌از آن سخنی نمی‌گوید و مرگ را به منزله‌ی ساحل امن هستی تلقی نمی‌کند؛ بلکه مرگ بن‌بست نهایی دازاین است که همین امر احساس امنیت زندگی را فرو می‌کاهد و اصالت نیز در دایره تناهی دازاین معنا یافته و وابسته به آن است. از این رو، طرحی که هایدگر برای زندگی اصیل پی می‌ریزد در مرز پرتاب‌شدگی تا مرگ قابلیت تحقق دارد. اصالت نزد هایدگر به سمت پرسش از هستی رفته و ملاک اصالت دازاین انتخاب‌های او در راستای پاسخ به همین پرسش در مواجهه با حد تناهی دازاین است. عالم هر دازاینی حد تناهی او است و مرگ هنگامی روی می‌دهد که دازاین دیگر قادر به انتخاب وجودی نباشد. در این حالت دازاین به سقف امکانات خود رسیده است. او در زندگی خود با امکانات خویش نسبت برقرار می‌کند. از آنجا که این امکانات به‌ناچار با دیوار امکان عدم امکان روبرو می‌شوند، تناهی آن‌ها آشکار می‌گردد. با آشکار شدن تناهی دازاین، او به این فهم می‌رسد که زندگی و انتخاب‌های آن تنها در بطن آنجا بودگی خودش در جریان است و این جریان با بن‌بست امکان نهایی به پایان می‌رسد.

۲-۱۳. مرگ به منزله‌ی پایان مطلق

از نظر هایدگر از آنجا که شیوه‌ی هستن آدمی را آنجا بودن تعیین می‌کند و این آنجا

بودگی متناهی و زمانمند است، دازاین قابلیت مرگ دارد. مرگ آخرین امکان دازاین است و با درآمدن آن، دازاین امکان عدم امکان را تجربه خواهد کرد. بدین ترتیب، در نگاه هایدگر پس از مرگ، امکان دیگری برای تجربه کردن وجود ندارد و مرگ پایان دازاین تلقی می‌شود. ما از جایی نیامده و به جایی نمی‌رویم. دازاین پرتاب‌شده در هستی و واقع بوده در آن است و همین آنجا بودگی و در-عالم-هستن او عین هستن دازاین است. درواقع مرگ امری زائد بر زندگی به حساب نمی‌آید و زندگی و انتخاب‌های دازاین بر مبنای همین خصلت در-جهان-بودن او چیدمان می‌شود. پیوند دازاین با عالم و مرگ او به معنی نه دیگر در-عالم-بودن در اینجا بسیار حائز اهمیت است. بدین ترتیب، وقتی دازاین نه دیگر آنجا بودن باشد، عالمی دیگری نیز برای دازاین متصور نیست و مسأله‌ی هایدگر هم وجود یا عدم چنین عالمی نیست. مرگ نیز به مانند پلی که ما را از جهانی به جهان دیگر انتقال دهد، مطرح نیست و با پدیدار شدن آن همه چیز پایان می‌پذیرد؛ زیرا دازاین زندگی محض است که نه دیگر آنجا بودگی او، همان مرگ مطلق است و دیگر هیچ امکانی وجود ندارد. فهم اصیل دازاین از مرگ خویشتن، برای زندگی اصیل کفایت دارد و هایدگر دیگر نیازی به جهانی دیگر برای تحقق اصالت را لازم نمی‌داند؛ زیرا مرگ از دازاین جدا نیست و آخرین امکان اوست که در نهایت به تمام امکانات او پایان می‌بخشد و امکان دیگری را برای او باقی نمی‌گذارد. ازاین رو، در نگاه هایدگر امکان دیگری، تحت هر عنوان دیگری، از جمله امکان جهان پس از مرگ منتفی است و اصولاً موضوعیت ندارد. بدین سبب، به سبب بی‌خانمانی دازاین در عالم، دغدغه‌ی او در مواجهه با مرگ، نه زندگی دوباره در جهانی دیگر، بلکه یافتن جایگاه خویش در همین عالم و سکنی گزیدن در آن به نحو اصیل است و چیزی جز همین تناهی به زندگی دازاین اصالت نمی‌بخشد. همچنین نزد هایدگر هستن از جایی نمی‌آید و به جایی نمی‌رود. دازاین افتاده در عالم و گشوده به آن است. تحلیل دازاین راهی به سوی پرسش از وجود است؛ اما پرسش از وجود، پرسش از خدا نیست؛ زیرا بحث از خدا مبحثی موجود انگارانه است. به طوری که هایدگر تمام

الهیات مدرن را آنتیک و در راستای غفلت از وجود می داند که قادر به گشایش افق تازه‌ای از تفکر نیست و خدا را به منزله‌ی یک موجود متصور می‌کند. با این بیان، نزد هاییدگر مرگ پایان مطلق است و همین عامل، اضطراب دازاین را ابدی باقی می‌نماید؛ زیرا دازاین مبدأ و معادی ندارد و مرگ پایان تمام امکانات دازاین است و پس از آن هیچ خبری نیست و امکان و اصالت دیگری وجود ندارد. همین نگاه است که هاییدگر را به بن‌بست عدم امکان می‌رساند.

۳-۱۳. امکان عدم امکان یا امکان زندگی دیگر

هاییدگر با روی گردانی از متافیزیک در باب الهیات هم سکوت اختیار می‌کند. اگرچه پروتی این سکوت هاییدگر را به معنای صحیح آن نوعی پاسخ می‌داند (پروتی ۱۳۷۳، ۱۶۷)، اما به نظر می‌رسد این پاسخ و سکوت، پاسخی نهایی نیست؛ بلکه به تعبیر مک کواری سکوتی امیدوارانه است (مک کواری ۱۳۷۸، ۱۲۸) و هاییدگر امیدوار نجات است؛ اما این نجات تنها در حدود و ثغور تولد تا مرگ امکان‌پذیر است؛ یعنی اصالت در زندگی به تمام معنا در مرز در-عالم-بودن و نه دیگر در-عالم-هستن دازاین تحقق می‌یابد و هاییدگر بر این باور است که تا نسبت اصیل آدمی با هستی او در عالم حاضر درک نشود، سخن گفتن از سایر مسائل بی‌نتیجه است؛ زیرا او به ماورای مرگ دازاین اعتقادی ندارد. او قائل است دازاین نه جسم و نه روح است؛ بلکه تنها آنجا-بودگی است و آنچه در اینجا اهمیت دارد، هستن او و مرگ به عنوان پایان امکان دازاین است. به تعبیر دیگر، هاییدگر بر این باور است که اگر اعتقادی هم به جهان پس از مرگ باشد، این قضیه تغییری در پایان یافتن امکانات او ندارد و اصالت دازاین با مرگ به پایان خویش می‌رسد؛ بنابراین مرگ در این نگاه آغاز یک پایان ابدی است و اگر اصالتی باید در زندگی روی دهد، در بطن همین وضعیت تک عالمی حاصل می‌شود و نه در عالمی دیگر.

نتیجه‌گیری

هدف این مقاله توضیح ارتباط مرگ‌اندیشی و تأثیر آن بر زندگی اصیل از دیدگاه هایدگر بود. در سیر تحلیل دریافتیم اساس کار هایدگر اتکا به پرسش از مرگ به منظور مبرهن کردن معنای پرسش از هستی است. نیستی راهکار هایدگر برای تبیین هستی است و مرگ خاص‌ترین امکان دازاین در کشف معنای زندگی در وجه اصیل آن است. او با روش پدیدارشناسانه به‌دوراز سنت متافیزیکی، به تحلیل رو-به‌سوی مرگ-بودن دازاین در جهت تمایز وجه اصیل از نااصیل او می‌پردازد. مرگ به‌عنوان امکان عدم امکان به‌طور اجتناب‌ناپذیر و مستمر در زیستن دازاین جریان داشته و بر انتخاب‌های او تأثیر می‌گذارد؛ به‌نحوی که بنیان انتخاب‌های اصیل دازاین است. دازاین با اتکا به عنصر مرگ در صدد فهم اصالت خویش است. مرگ دازاین را بازمان مرتبط می‌کند و او را با تنهای‌اش روبه‌رو می‌نماید. این مواجهه تنها در رخداد اضطراب آشکار می‌گردد و اضطراب عنصر فهم مرگ است. در این حالت اگر دازاین از رویارویی با مرگ نگریخته و با آن مواجه گردد، وجدان در او بیدار می‌شود. وجدان اصیل نقشی اساسی در دستیابی به انتخاب‌های اصیل دازاین دارد و عنصر فهم اصالت به‌حساب می‌آید. وجدان دازاین را از سقوط در ورطه‌ی پرگویی، کنجکاوی و ابهام وجدان عمومی نجات و به‌سوی مرگ وزندگی اصیل سوق می‌دهد. بدین ترتیب، هایدگر مرگ‌اندیشی را معبر دستیابی دازاین به اصالت و عاملی زندگی ساز تلقی می‌کند که در آن دازاین به‌منزله‌ی زندگی محض در مواجهه با امکان «نه-دیگر-آنجا هستن-توانستن» خویش یعنی مرگ، با خویشتن حقیقی خود مواجه می‌شود و بدین‌وسیله با انسجام‌بخشی به انتخاب‌های مستقل خود و مواجهه با خویشتن حقیقی به زیستنش غنای بیشتری می‌بخشد. بدین ترتیب، فهم وجودی دازاین از مرگ خویش و تفکیک بین هستی و هستنده، دازاین را به‌مثابه‌ی رو-به‌سوی مرگ بودگی بر تصمیم‌های خود مسلط می‌نماید و او با خروج از سیطره‌ی دیگران و وجدان عمومی، از هم‌نواپی با شکل‌های متعارف زندگی می‌گریزد و با پذیرش مسؤولیت انتخاب‌های خویش، به اصالت در زندگی دست می‌یابد؛ اما اصالتی که هایدگر در نظر دارد در حدود و ثغور پرتاب‌شدگی و مرگ به‌منزله‌ی پایان محقق می‌شود و عالم دیگری در کار نیست. ازاین‌رو، علیرغم پذیرش تأثیر مرگ‌اندیشی بر

زندگی اصیل و ارتباط آن‌ها نزد هاییدگر، رویکرد او نسبت به مرگ به مثابه‌ی آغاز یا پایان زندگی، تحقق اصالت در دنیا یا آخرت و همچنین زندگی اصیل در اینجا یا آنجا، موجب افتراق اندیشه‌ی او با سنت متافیزیکی و الهیات است. به طوری که هاییدگر مرگ را آخرین امکان دازاین و پایان‌بخش نهایی زندگی تلقی می‌نماید و اصیل زیستن را تنها در مفهوم در-عالم -بودن دازاین قابل تحقق می‌داند و به عالمی دیگر نظر ندارد؛ پس می‌توان اذعان نمود اصالت نزد هاییدگر منوط به تناهی دازاین است و به عالم دیگری نیاز نیست.

اگر بخواهیم به طور خلاصه نتایج مندرج در مقاله را بازگو نماییم، می‌گوییم:

۱- هاییدگر برای دست‌یابی به زندگی اصیل به دنبال پرسش‌های بنیادین است و به منظور حل فرضیه‌ی خود به مسأله مرگ دازاین و تأثیر آن بر اصالت در زندگی او پرداخته است.

۲- هاییدگر درصدد است از ساحت مرگ تقویمی عبور کند و به مرگ وجودی که مرگی اصیل است، برسد. او با تأکید بر خصلت رو به سوی مرگ بودن دازاین به دنبال دریافت وجه اصیل زندگی است و از اینکه مرگ را امری بیرونی و خارج از زندگی در نظر بگیرد ابا دارد.

۳- هاییدگر به عنوان یک پدیدارشناس با مسأله‌ی مرگ، زندگی و اصالت مواجه است. بدین سبب، از اینکه این مفاهیم را در ترازوی خدا، روح و جهان پس از مرگ و در کل سنت متافیزیکی و الهیات بسنجد، طفره می‌رود و انتخاب وجه اصیل دازاین را در قالب هستنده‌ای زمان‌مند، جهان‌مند و تاریخ‌مند که پرتاب شده‌ای به هستی است، موردبررسی قرار می‌دهد.

۴- هاییدگر حضور آدمی و شیوه‌ی هستن او را در جهان برای دست‌یابی به زندگی اصیل مورد تحلیل قرار می‌دهد. در طی این مسیر او از فهم اصیل وجه هستی خویش، تحت عنوان دازاین یاد می‌کند که برخلاف داسمن که درک خود را به سیطره‌ی وجدان عمومی سپرده است، در جستجوی فهم اصیل خویشتن خویش است.

۵- از نظر هاییدگر مرگ اندیشی زمینه‌ساز اصالت در زندگی است؛ اما در رویکرد

موردنظر او، مرگ در هر دو معنای تقویمی و وجودی منتهی به بن‌بست نهایی و پایان مطلق دازاین است و او اصالت را تنها در هستی متناهی دازاین قابل تحقق می‌یابد و به عالمی دیگر اعتقادی ندارد یا درباره‌ی آن سکوت می‌کند.

۶- هایدگر حکایت زندگی اصیل را در حدود دو ثغور تولد تا مرگ به مثابه‌ی پایان ترسیم می‌کند و با التفات و اتکا به پرسش بنیادین خود، نیاز دازاین را به منشأ متعالی برای تبیین اصالت در زندگی نادیده می‌گیرد. با این حال در نهایت او زندگی اصیل را بر بنیان مرگ‌اندیشی بنا می‌گذارد و آن را چشم‌اندازی به سوی زندگی اصیل می‌یابد.

ملاحظات اخلاقی:

حامی مالی: این پژوهش هیچ کمک مالی از سازمان های تأمین مالی دریافت نکرده است.

تعارض منافع: طبق اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

برگرفته از پایان نامه / رساله: این مقاله برگرفته از رساله با عنوان «مرگ اندیشی و زندگی اصیل از منظر مولوی و هایدگر» بوده است.

منابع

- اباذری، یوسف. (۱۳۸۹). خرد جامعه‌شناسی. تهران: طرح نو. چاپ سوم.
- احمدی، بابک. (۱۳۷۳). مدرنیته و اندیشه انتقادی. تهران: مرکز. چاپ اول.
- احمدی، بابک. (۱۳۸۱). هایدگر و پرسش بنیادین. تهران: مرکز. چاپ اول.
- ادواردز، پل؛ و [دیگران]. (۱۳۹۶). هایدگر و مرگ (در باب امکان ناممکنی دازاین در هستی و زمان). گردآوری مهرداد پارسا. تهران: شَوند. چاپ اول.
- برنشتاین، ریچارد. (۱۳۸۳). «تکنولوژی و منش اخلاقی». ترجمه‌ی یوسف اباذری. فرهنگ و تکنولوژی (ارغنون ۱). تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. چاپ اول.
- بیمل، والتر. (۱۳۸۷). بررسی روشنگرانه اندیشه‌های مارتین هایدگر. ترجمه بیژن عبدالکریمی. تهران: سروش. چاپ دوم.
- پروتی، جیمز. ل. (۱۳۷۳). الوهیت و هایدگر (شاعر، متفکر و خدا). ترجمه محمدرضا جوزی. تهران: حکمت.
- سامع، جمال. صافیان، محمد جواد (۱۳۹۵) «تأملی بر معنای مرگ اندیشی در فلسفه هایدگر» مجله تأملات فلسفی، شماره ۱۷، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۱۵۵-۱۸۶
<http://phm.znu.ac.ir/article_24916_2152630f9e728b3a05db1972ce9edd4a.pdf>
- قلی پور، محمد. (۱۳۹۲). مرگ چیست؟ مشهد: شاملو. چاپ اول.
- کراوس، پیتر. (۱۳۹۶). «مرگ و مابعدالطبیعه». ترجمه‌ی محمدسعیدحنایی کاشانی. ارغنون ۲۶/۲۷. تهران: سازمان چاپ و انتشارات سازمان اوقاف و امور خیریه. چاپ هفتم.
- گلوب، یاکوب. (۱۳۹۶). در جستجوی اصالت و انسان اصیل. ترجمه داود صدیقی. تهران: جامی. چاپ اول.
- گینیون، چارلز بی. (۱۳۹۲). در جستجوی اصالت. ترجمه آرش محمد اولی. تهران: ققنوس.

- مالپاس، جف و سولومون، روبرت سی. (۱۳۹۲). *مرگ و فلسفه*. ترجمه گل بابا سعیدی. تهران: آزاد مهر. چاپ دوم.
- مک کواری، جان. (۱۳۷۶). *فلسفه وجودی*. ترجمه سعید حنایی کاشانی. تهران: هرمس. چاپ اول.
- مک کواری، جان. (۱۳۷۸). *فقط خدایی می تواند ما را نجات دهد*. ترجمه محمدرضا جوزی. در مجموعه فلسفه و بحران غرب. تهران: هرمس.
- مک کواری، جان. (۱۳۹۶). *مارتین هایدگر*. ترجمه محمد سعید حنایی کاشانی. تهران: هرمس. چاپ سوم.
- نوالی، محمود. (۱۳۷۳). *فلسفه های آگزیستانس و آگزیستانسیالیسم تطبیقی*. تبریز: دانشگاه تبریز.
- واینر، فیلیپ پی. (۱۳۸۵). *فرهنگ تاریخ اندیشه ها*. گروه مترجمان. تهران: سعاد. جلد ۳.
- هایدگر، مارتین. (۱۳۸۷). *متافیزیک چیست؟ ترجمه ی سیاوش جمادی*. تهران: ققنوس.
- هایدگر، مارتین. (۱۳۸۸). *هستی و زمان*. ترجمه سیاوش جمادی. ققنوس: تهران. چاپ سوم.
- هایدگر، مارتین. (۱۳۹۲). *مسائل اساسی پدیدارشناسی*. ترجمه پرویز ضیاء شهابی. تهران: مینوی خرد.
- هایدگر، مارتین. (۱۳۹۳). *هستی و زمان*. ترجمه عبدالکریم رشیدیان، تهران: نشر نی. چاپ چهارم.
- هایدگر، مارتین. (۱۳۹۶). «د-زاین و زمانمندی». ترجمه ی محمد سعید حنایی کاشانی. *ارغنون* ۲۶/۲۷. تهران: سازمان چاپ و انتشارات سازمان اوقاف و امور خیریه. چاپ هفتم.

- یانگ، جولیان. (۱۳۹۶). «مرگ و اصالت». ترجمه‌ی محمدسعیدحنایی کاشانی. ارغنون ۲۶/۲۷. تهران: سازمان چاپ و انتشارات سازمان اوقاف و امور خیریه. چاپ هفتم.

- Dix, T. M. 2004. "Heidegger and Peer Pressure: falling, inauthenticity, and authenticity", A Poria, Vol. 14, No. 1.
- Dreyfus, L. 2005. A companion to Heidegger, Blackwell publishing.
- Feifel, H. 1959. "Attitudes Towad Death in some sormal nd mentally Ill Populations", in: H. Feifel (ed.), The Meaning of Death, New York, and Mc Graw-Hill.
- Golomb, J. 2005. In search of authenticity, from Kierkegaard to Camus, London and New York: rout Ledge.
- Heidegger, Martin. 1962. Being and Time, Translated by John Macquarrie and Edward Robinson.
- Heidegger, Martin. 1985. History of the Concept of Time: Prolegomena; Theodore Kisiel (Trans). Indiana University Press
- Kraus, Peter. 1998. Death and Metaphysics: Heidegger On Nothing and The Meaning of Being, in: Death and Philosophy, Edited by Jeff Malpas and Robert C. Solomon, London and New York: Routledge.
- Minton, S. J. 2001. Key Thinkers in Practical Philosophy: Dr.Yalom, UK, Practical Philosophy (March).
- Mullhall, Stephen. 2005. Heidegger and Being and Time, Routledge Publishing, London and New York.
- Paluch, s. j. 1970. Heidegger's "what is Metaphysics? Philosophy and phenomenological Research, Vol. 30. No. 4.
- Taylor, Charles. 1991. "The Ethics of Authenticity". Harvard University. Cambridge, Massachusetts and London.